

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om lokal och regional klimatomställning – underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023

Er beteckning: M2022/01830

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ställer sig i huvudsak bakom rapportens förslag. Vi delar rapportens övergripande bedömning om att det är på den lokala och regionala nivån som mycket av den nationella klimatpolitiken ska realiseras. Att stärka genomförandekapaciteten hos kommuner, regioner och andra myndigheter på lokal och regional nivå är avgörande för att öka takten i klimatomställningen. Länsstyrelsen välkomnar stärkta incitament och styrmedel som tar vara på och växlar upp den potential som finns lokalt och regionalt.

Rapporten lyfter fram att flera kommuner anser att klimatfrågan inte ingår i en kommuns kärnverksamhet. Länsstyrelsen vill särskilt betona att den aspekten behöver beaktas i den fortsatta bearbetningen av förslagen och i framtagandet av en ny klimathandlingsplan. Vi delar den bedömning som regeringen gör i den innevarande klimathandlingsplanen kring behoven av att se över och stärka kommuners och regioners mandat och verktyg för att minska sin klimatpåverkan.

Avsnitt 4.1, Förslag 1 – Nationell samordnare för Färdplan för kommuner och regioners klimatomställning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Vi ser att den nationella samordningen kan komplettera länsstyrelsernas uppdrag att samordna och leda klimat- och energiarbetet på regional nivå. Utformningen av den nationella samordningsfunktionen bör ske i nära samverkan med länsstyrelserna.

Avsnitt 4.2, Förslag 2 – Myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning

Förslag 4.2.2 En kunskapsarena för kommuners och regioners klimatomställning

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslaget om en kunskapsarena för kommuner och regioner och instämmer i förslaget om att utveckla plattformen www.hallbarstad.se till hållbara städer och samhällen, så att även kommuner och regioner i glesbygd inkluderas på ett tydligare sätt.

Förslag 4.2.3 Rådgivningscentral för försöksverksamhet för kommuner och regioners klimatomställning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men vill understryka att det är angeläget att det utformas så att det underlättar för målgruppen att nå dit, att kommuner och regioner får ”en väg in” till rådgivningscentralen. Det blir också viktigt att i den fortsatta processen utreda och vägleda kring det juridiska ansvaret för försöksverksamheter.

Förslag 4.2.4 Förstärkt uppdrag till statistikmyndigheter att utveckla statistik på lokal och regional nivå

Länsstyrelsen delar inte bilden av hur utsläppsstatistiken fungerar idag och ser inte att det presenterade förslaget om förbättrad statistik skulle ge det resultat man efterfrågar. Länsstyrelsen instämmer i att den statistik som finns idag kan förbättras med ökade resurser och säkras så att den fortsätter vara årlig. Vi föreslår att den utvecklingen av statistiken ska ske i det redan befintliga forum som är kopplat till den Nationella emissionsdatabasen.

Flertalet av de myndigheter som föreslås delta i utvecklingen av utsläppsstatistiken finns idag redan representerade i användarrådet för den nationella emissionsdatabasen^[1]. I användarrådet, som leds av Naturvårdsverket, diskuteras utveckling av statistiken och förbättringar genomförs löpande. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har varit en del av användarrådet, men har inte deltagit de senaste åren. Användarrådet har också kontakt med Rådet för främjandet av kommunala analyser (RKA) om statistiken som publiceras i Kolada^[2]. Utvecklingen av utsläppsstatistiken bör fortsatt ske inom det redan existerande användarrådet för den nationella emissionsdatabasen.

Avsnitt 4.4, Förslag 4 – Standardiserad redovisning av klimatåtgärder

Länsstyrelsen ser att det kan finnas behov av standardiserad redovisning av klimatåtgärder på kommunal och regional nivå, men vi är tveksamma till att den föreslagna utformningen skulle ge bästa effekt. Vi ser att en fortsatt utredning angående detta bör genomföras av expertmyndigheterna Naturvårdsverket och Energimyndigheten. I den fortsatta utredningen bör erfarenheter som finns från uppföljningsverktyget Panorama inkluderas.

^[1] <https://www.smhi.se/data/miljo/nationella-emissionsdatabasen/nationella-emissionsdatabasen-1.174774>

^[2] <https://www.kolada.se/>

Avsnitt 4.5, Förslag 5 - Förstärkt uppdrag till länsstyrelsen för att leda och koordinera energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå

Länsstyrelsens energi- och klimatstrategiska uppdrag

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om förstärkt uppdrag till länsstyrelserna för att leda och koordinera energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen vill samtidigt understryka att regeringens bedömning i innevarande klimathandlingsplan kring behoven inom lokalt och regionalt klimatarbete kvarstår, framför allt kring att undanröja hinder samt att relevanta styrdokument för länsstyrelsernas arbete bör ses över så att det klimatpolitiska ramverket får genomslag.

Länsstyrelserna har sedan 2008 haft i uppdrag att genomföra regeringens energi- och klimatpolitik på regional nivå. Länsstyrelserna ska enligt sin instruktion verka för att nationella mål får genomslag i länet och arbeta sektorsövergripande utifrån ett statligt helhetsperspektiv. Länsstyrelserna ska också enligt regleringsbrev samordna och leda det regionala arbetet med genomförande av energi- och klimatstrategierna.

Med mål satta i regionala energi- och klimatstrategier med tillhörande åtgärdsprogram, arbetar länsstyrelserna som katalysatorer i det regionala energi- och klimatarbetet. Genom att genomföra utbildningsinsatser, driva forum för aktörssamverkan och driva utvecklingsprojekt stöttar vi kommuner och näringsliv i arbetet med att minska sina klimatpåverkande utsläpp och på så sätt bidra till att nationella och regionala energi- och klimatmål kan nås. Ett område där länsstyrelsernas samordnande roll är av särskild vikt just nu är energiförsörjningen och specifikt elförsörjningen, eftersom ett stabilt energisystem med god tillgång till eleffekt är en förutsättning för att påskynda klimatomställningen.

Vi vägleder också länens aktörer för att åstadkomma effektiva klimatinvesteringar och synergieffekter mellan åtgärder inom Klimatklivet.

Länsstyrelserna har genom åren blivit en viktig aktör i energi- och klimatarbetet på lokal och regional nivå och det finns stor efterfrågan från bland annat kommunerna, om att fortsätta arbetet. För att möjliggöra en långsiktighet i arbetet med att samordna och leda samt att utveckla förmågan till att stödja och koordinera energi- och klimatarbetet på lokal och regional nivå är ett förstärkt uppdrag och ökad finansiering till länsstyrelserna en viktig grundförutsättning.

Länsstyrelsen vill särskilt betona behovet av en stabil och långsiktig finansiering av uppdraget. Nuvarande finansiering sker via årliga sakanslag som dessutom uteblev 2022. Detta bidrar till en stor osäkerhet och Länsstyrelsen saknar därmed långsiktiga planeringsförutsättningar för uppdraget.

Länsstyrelsens arbete med vägledning och tidiga dialoger

I rapporten lyfts att kommunerna har vittnat om behov av tidiga dialoger med länsstyrelserna i samhällsplanering. Samtidigt uppfattas länsstyrelserna ha begränsade resurser att arbeta strategiskt och ge det stöd som kommunerna är i behov av. Remissen lyfter i sammanhanget vikten av att länsstyrelserna får långsiktig finansiering för att stötta kommunerna. Länsstyrelsen ser att planeringsunderlag i form av vägledning för länsstyrelser och kommuner är ett medel för att jobba med frågan. Vi ser även att ett förtydligt regelverk skulle bidra för bättre genomslag. Länsstyrelsen vill även passa på att lyfta att vi har löpande arbete med rådgivning och vägledning till kommunerna inom ramen för tidig planeringsdialog i frågor kopplat till den fysiska planeringen.

I rapporten hänvisas till den innevarande klimatpolitiska handlingsplanen gällande regeringens avsikt att förtydliga länsstyrelsernas stödjande roll i minskad klimatpåverkan i fysisk planering samt att samordning av den fysiska planeringen mellan lokal, regional och nationell nivå behöver förbättras. Länsstyrelsen vill i sammanhanget hänvisa till SOU 2022:21 *Rätt för klimatet*. Där ges förslag på tillägg i länsstyrelseinstruktionen för att verka för de transportpolitiska målen samt ett transporteffektivt samhälle. Vidare ges även förslag på ändringar av Plan- och bygglagen gällande bland annat ett tillägg med innebörden att frågor rörande ett transporteffektivt samhälle ska få större tyngd i våra planyttranden.

Länsstyrelsen anser i sitt remissvar till SOU 2022:21 att frågan gällande strategisk inriktning och beslut om markanvändning lämpligen hanteras i Plan - och bygglagens 2 kapitel om allmänna och enskilda intressen. Detta utgör då ett stöd till regioner och kommuner i inriktningar och beslut om markanvändning. I det fortsatta arbetet med den Klimatpolitiska handlingsplanen tas de lagförändringar och remissvar som hanterats inom SOU 2022:21 *Rätt för klimatet* med fördel med för mer riktade förslag om länsstyrelsernas möjligheter och mandat.

Avsnitt 4.8, Förslag 8 – Ökade klimatkrav i offentlig upphandling

Länsstyrelsen anser att förslagen om ökade klimatkrav i offentlig upphandling bör omarbetas, så att de i högre grad tar hänsyn till redan pågående och genomfört arbete. Sveriges kommuner och regioner (SKR) erbjuder redan idag stöd till sina medlemmar (se t.ex. Upphandling, inköp | SKR). Upphandlingsmyndigheten har en omfattande kriteriekatalog som kan användas när krav formuleras i upphandlingar.

Avsnitt 4.9, Förslag 9 – Ökad lokal implementeringsförmåga för kolbindning via återvätning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om kompetenssatsning om ökad lokal implementeringsförmåga för kolbindning via återvätning, men ställer sig tveksam till om den här typen av åtgärdsinriktade förslag ryms inom ramen för uppdraget. Återvätning av våtmark är en av många kompletterande åtgärder för att öka kolinlagringen, som utgör en viktig del av Sveriges klimatmål.

Länsstyrelsens har, förutom ett behov av mer medel till eventuellt fler ansökningar också behov av djupgående utbildning om återvätningens utformning, genomförande och konsekvenser för att kunna göra goda avvägningar och kunna ta bra beslut.

Länsstyrelsen anser att det är angeläget att integrera klimatfrågan även i andra program och strategier, t ex Landsbygdsprogrammet.

Avsnitt 4.10, Förslag 10 – Utred tillstånds- respektive anmälningsplikt för stora energi- och effektanvändare

Länsstyrelsen stödjer förslaget att utreda tillstånds- respektive anmälningsplikt för stora energi- och effektanvändare. Lokaliseringen av en elintensiv verksamhet kan ge stora indirekta effekter lokalt, t.ex. genom att påverka andra verksamheters möjlighet att i framtiden minska klimatutsläpp genom ökad elanvändning. Det är därför rimligt att titta närmare på frågan om det ur ett samhällsperspektiv kan vara motiverat att pröva lokaliseringen av sådan verksamhet. Detsamma gäller nyttiggörandet av spillvärmens, t.ex. för uppvärmning. Tidsåtgången och företagens kostnader för en utökad prövning bör speciellt uppmärksammas i utredningen och annan reglering utan formell prövning övervägas, om samma samhällsnytta kan uppnås.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Åsa Ryding med klimat- och energistrateg Lisa Rehnström som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Miljödirektör Johanna Lindgren, t f Samhällsbyggnadsdirektör Helena Remnerud och Landsbyggsdirektör Ulrika Lundberg medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.